

Weet wat u zingt!

Kondig het jubelend aan - over evensongs, Barnard en kerkmuzikale tradities

Luuk Schuurman

Ondertussen ben ik bij deel twee van deze column aanbeland, die ik schrijf in een sfeervolle pub in Cambridge, halverwege onze reis. Hier in Engeland bezoeken we veel kerkdiensten en evensongs; vaak meerdere per dag. Wij zijn niet de eerste Nederlanders die dat doen, en ongetwijfeld heeft men op een gegeven moment gedacht: wat zij doen, kunnen wij in Nederland ook. In Nederland zijn evensongs populair. In Zwolle zingt het Dalfser boys choir maandelijks op zondagmiddag een viering in de Dominicanenkerk. En pak je de trein, dan kun je op zaterdagmiddag om de paar weken in Kampen terecht voor een kerkdienst in Anglicaanse stijl, waar het Kamper Boys Choir zingt. Veel kwaliteit, dat zonder meer, en volledig in het Engels, complete kopieën van de Engelse traditie. Tegelijk vraag je je tijdens een reis als dit ook als vanzelf af: zijn onze Nederlandse evensongs werkelijk te vergelijken met de traditie zoals die in Engeland plaatsvindt?

Om het antwoord gelijk maar plat te slaan: ik denk toch van niet. Dat zit hem volgens mij voornamelijk in het verschil van intentie waarmee de evensongs plaatsvinden.

In Nederland staat voornamelijk het publiek centraal, die een mooie evensong beleeft - waarin het koor voor ze zingt. In Engeland is het aanwezige publiek echter een bijkomstigheid! Centraal staat daar het koor zelf. Logisch ook; want een evensong draait niet om publiek, maar om het doorgaande gebed van de kerk, tot Gods eer. Die is even waardevol met een volle kerk als met slechts een enkeling.

Op die manier zijn de evensongs een soort bezigheidstherapie voor de koorleden, en het koor functioneert als een uit de kluiten gewassen schoolkoor op topniveau.

In Nederland zou dit - hoe mooi ook - nooit haalbaar zijn. Dirigent en musici zouden ontzettend veel geld kosten, zonder dat die betaald kunnen worden. In Engeland wordt dit financiële deel gecompenseerd door de zeer hoge studiekosten voor studenten in universiteitssteden als Cambridge.

In Nederland staat voornamelijk het publiek centraal, die een mooie evensong beleeft waarin het koor voor ze zingt. In Engeland is het aanwezige publiek echter een bijkomstigheid!

Bovendien kent men in Engeland nog een vorm van kerkbelasting, waarvan kerkmusici betaald kunnen worden. Daardoor is het ook geen probleem dat op eenzelfde tijdstip soms wel op 3 plaatsen tegelijk evensongs gehouden worden op topniveau; van financiële concurrentie is geen sprake. Dit alles is in Nederland ondenkbaar. Daar staat dus het publiek centraal, want dat is de enige manier om de vieringen betaalbaar te houden. Op die manier loopt een kerkdienst overigens ook snel(ler) uit op een soort concert.

Ik weet nog hoe een verademing ik het vond, toen ik een jaar geleden, bij mijn eerste evensongbezoek in Engeland, niet werd verwelkomd door het uitdelen van een orde van dienst, die haast functioneert als 'programmaboekje', maar gewoon werd begroet door de lokale voorganger. Een evensong als een van die vele dagelijkse kerkdiensten; dán valt het op zijn plek!

Tegelijk is het een valkuil om Engeland af te spiegelen als kerkmuzikale utopie. Zeker, het is fantastisch hier. Maar ook deze cultuur beslaat slechts een marginaal deel van de totale Engelse cultuur. De kwalitatieve top zit dicht bij elkaar en is daardoor erg geconcentreerd. Bovendien is het de vraag welke inhoudelijke waarde een evensong blijft behouden als je het echt elke dag moet zingen. Gaat niet veel op een automatische piloot? Menig jongetje kijkt meerdere momenten tijdens de vieringen verveeld om zich heen. Uiteraard denk je als bezoeker met regelmaat: wat zou het mooi zijn als zoiets in Nederland zou zijn. Maar niet alles wat van ver komt, is altijd beter.

Daarmee wil ik niet zeggen dat het bezoeken van een Nederlandse evensong een zonde is – ik moedig het zelfs graag aan! Maar dan ben ik liever trots op wat Nederland te bieden heeft met een lied als 'Kondig het jubelend aan'. De combinatie van tekst en muziek is ijzersterk, en de manier waarop Barnard speelt met Bijbelse beelden is fantastisch (zie daarvoor de vorige column!). En deze traditie is, hoewel de kerk eerder krimpt dan groeit in Nederland, nog steeds levend.

Een paar keer per jaar probeer ik in Rotterdam cantatediensten te bezoeken, waar organist Hayo Boerema vaak een compositie schrijft voor de cantorij aldaar. Bovendien is Nederland uitblinkend als het gaat om eenstemmige samenzang, zo blijkt uit de uitstekende melodieën die in heden en verleden zijn ontstaan. En dicht bij huis: de recent geschreven Paascantate van Toon Hagen laat zien dat de Nederlandse kerkmuziektraditie allesbehalve dood is.

Goede tradities – zoals in Engeland – moedigen aan om de Nederlandse kerkmuziektraditie op zijn paasbest te laten horen. Een lied als vandaag nodigt daar absoluut toe uit. Ik herinner mij dat ik eens een cantateviering in Gouda bijwoonde, waar organist Gerben Budding dit lied als slotlied begeleidde. Bij het laatste vers speelde hij met zijn rechterhand en voeten de begeleiding, en gebruikte hij zijn linkerhand om in het ritme mee te trommelen op de orgelkas (!). Hier, in het zeer degelijke Engeland, zie ik dat nog niet snel gebeuren. Toch is het uiting van de vreugde waarover Barnard in zijn lied spreekt.

Uiteindelijk is dat de kern van kerkmuziek: een hand in hand gaan van muziek en boodschap. Daar gaat ook het musiceren over, of het nou in Engeland of Nederland is. Dat is ook waarom de kerkmusicus als het goed is zijn best doet om de muziek zo goed mogelijk te laten klinken. God heeft ons wedergeboren; kondig dát jubelend aan, laat heel de wereld het horen!

